

Tavaszi a vagonlakásokban

Olyan végtelen szegényes és szomorú az ő nevük: menekültek. A fájdalom vonatján utaztak, mikor elkergették őket és ott laknak most is, a fájdalom vonatjának vagonjaiban. Ez a vagon az ő hajlékuk most, sorra számozott vagonok, mind egyikre az van kiírva, hogy negyven embernek vagy hat lónak. És a kofferek és skatulyák és a tulipános ládák és az üfött-kopott ócska holmik az ő butoraik. Ez az össze-vissza sok ringy-rongy, a deszkából tákoltsz asztal, a keservesen összekalapált tüzhely és az ágy, a mosdó, meg a bölcso, amiket mind a kínos szükség parancsolt össze, a régiségboltok portékájához hasonló és a zálogházak portékájához hasonló és a szegénységet, a rejtett, a fájdalmas szegénységet és nyomorúságot juttatja eszembe.

Kedves székelyföldi emberek, meg alföldi és tisztántuli falvak és városok lakói, meg az észak-magyarországi vármegyék kiülődzött tisztviselői és gazdálkodók, mesteremberek, postások, vasutasok és egyéb szegények laknak a vagonokban. Magyarország minden tájékáról verődtek össze és a pesti pályaudvarok külső vágányain kerültek egymás mellé, itt lettek jó barátok, itt lettek testvérek és egymás megértői, mert közös a bánatuk és közös a szenvedésük és a sóhajításuk hozta őket össze, ami egyszerre száll fel a lélekből, mintha mondaná: szenvedsz te is... ugy-e?...

Mindenüket elvették. A házat, ahol születtek, a földet, amit tulajdon két kezükkel munkáltak meg évről-évre, a vackot, amit összeütöttek maguknak, ahol csendesen meghuzódtak éjszakára, mikor kimerültek a napi munka nehéz fáradságában. Szegényebbek a legszegényebbnél, köldusabbak a köldusnál, idegenek és árvák, semmijük, senkijük se égen, se földön.

Azaz mégis. Az ég most elküldte hozzájuk a tavaszi napsugarat, amit nem vehettek el tőlük. Az eljött hozzájuk a vagonlakásokba is, mint ahogy eljött mindenkihez, akár szegény, akár gazdag, akár jó, akár rossz ember. Eljött, hogy megvigasztalja őket és megédesítse nehéz napjaikat. A vagonlakásokba beszökött a tavaszi napsugár.

Tegnap kint jártam náluk. Dél előtt volt. Felülről az ég bámult és fényeskedett, a tavaszi ég kékje ragyogott le a vagonlakókra és körülöttük a teremtő szellők édes és meleg Golf-árama járt. A napsugár sütött le rájuk, enyhe, szelíd melegséggel és boldogságos érzéseket ébresztett közöttük. Tavaszi napsugárban remények, vágyak szöknek ki a szív hasadékaiban s minden szabályozatlan és kimondhatatlan és soha nem teljesülő, vagy csak nagyon ritkán elérhető óhajítások és ábrándozások törnek fel a lélekből, amelyek együttvéve mind az egyéni boldogságot jelentenek.

A tavaszi fekele fáján, a titokzatos rendtelenséggel nyújtózó ágakon kicsi, zöld pontok vidultak, mintha ebben a pillanatban ugrottak volna elő, hogy örvendezzenek a vagonlakók boldogságában.

A téli hidegben megdermedt lábak és vörösré,

meg kékre fagyott kezek, horgolt kendőkbe és ezerfoltos télikabátba, meg mindenféle tarka pokrócokba bugyolált testek egyszerre kikerültek a meleg napsugárba. A vagonlakók ott ülnek a lépcsőn, amit maguk csináltak és a földről a vasuti kocsihoz vezet, meg ott ülnek a farakáson, ami a sínek mellett van fehraktározva, persze csak az öregebbek ülnek, üldögélnek. A fiatalja, a gyerekek, a sok kis fiu, meg kis leány szerte hancurozik a vagonok között. A merészebbek fürgén felkuszának a vaslétrára, ami a tetőre vezet és valóságos harcot vívnak egy-egy olyan helyért, ami a jó világban arra szolgál, hogy a vagonfekező ott utazza végig az utat.

Némelyik vagonról piros-fehér-zöld zászló lobogtat a márciusi szellő és majdnem mind előtt sok-sok cserép virág van kitéve a napra. A virág egyszerű bazsarózsa-virág, vagy közönséges muskátli virág, nem is virágzik, csak csupa zöld levél, de még onnan hazulról való, a kis kertből, vagy a zsálugáteres ablak mögöl és muszáj volt elhozni meneküléskor, mint ahogy muszáj volt elhozni a kis cicákat is, meg a kanári madarat is, ami szintén kikerült a napsugárba és vigan repdes, szinte fürdik ebben az aranyos, jóságos melegségben, ami széjjel ömlik mindenfelé és besugározza, bearányozza a sok téli szomorúságot.

... A városi és a falusi portákon ilyenkor, tavaszi reggelen, a harangok zengő zugása alatt verődik össze a nép, gazdák és szegények, egyforma, tiszta munkaruhában és együtt forgolódnak és szorongnak a dologban és déli harangszóig ott zümmögnek a kék ég fehér báránylevelei alatt. A földön

szintén kiválnak a kormányból.

kapa koccan és eke szántja a nehéz rögöt. Ijedt nyulak szaladgálnak szerteszét, erdön-mezőn felüti fejét a fehér hóvirág, nemsokára jön a sárga gólyahír, egy-két nap és fecske csipog bele a tavaszi csöndbe, amit most a barázdabillegelő tör meg finom mozgásokkal, sötéten és feketén ugrálva göröngyről-göröngyre és az egész tavaszi napsugaras muzsikába a tücsök cirpel bele kitaróan, fáradhatatlanul, mint a citerás, akit nem is látni, olyan hátul van a zenekarban . . .

Sokáig, szívesen beszélgettem a vagonlakókkal. Hogy mit? . . . Mindenfélét, ami most szóbeszéd tárgya. Drágaság, szegénység, liszt és zsir, cukor és kenyér, felszabaduló városok, kifosztott falvak és megkorbácsolt népek.

Mikor megtudták, hogy ujságíró jár közöttük, sorra jöttek hozzám. Végigvonult előttem a vagonlakók szomorú processziója és a békefeltételek után érdeklődtek. — Mienk lesz-e Szatmár? — Hát Kolozsvár? — Mi van az északi megyékkel? . . . Az elmúlt tél keserveiről beszéltek, a sok fázásról, a nagy hidegről, az éhségről és nélkülözésekről. Akkoriban is jártam már közöttük és most megbékéltebnek, vigasztalódottabbnak láttam őket. Sápadt, fáradt arcukra halovány mosolyt festett a tavaszi napsugár és a sok baj, sok gond, sok szenvedés és sok nélkülözés után újra a reménység költözött be szívükbe. Tavasz van, napsugár van, meleg van. Újra élednek a vagonok megdermedt lakói.

Lestyán Sándor.